

Editörden

Emre Erdoğan

İnsanı ve içinde bulunduğu toplumsallığı anlamayı hedefleyen sosyal bilimlerin karşı karşıya kaldığı ve yanıtlamayı başaramadığı sorulardan biri de, insanın başka bir insana şiddet uygulamasının nasıl mümkün olduğu. Tabii ki başta psikoloji olmak üzere sosyal bilimlerin birçok alanında bu soru derinlemesine tartışıldı, tartışılıyor ve herkesin üstünde uzlaştığı bir büyük yanıt henüz ulaşılmış değil. Bu yanıt verilmiş olsa bile, şiddetin ve insanın diğerine karşı gaddarlığının önüne geçilebileceğini söyleyemeyiz; olsa olsa insan denen bilmeceyi anlamaya bir adım yaklaşmış olabiliriz. Sosyal bilimlerin öğrendiklerinin gündelik yaşama ya da politikalara dönüşebilmesinin çok uzun sürebildiğini modernleşme sürecimiz bize açıkça gösterdi; insanların birçoğu siyaset kuramcılarının vadettiği özgürlüklere, haklara ve insanca bir yaşama ulaşmış değil, ne zaman ulaşacaklarını ya da ulaşıp ulaşamayacaklarını da bilmiyoruz henüz. Sosyal bilimlerde kendimiz ve insan hakkında öğrendiklerimizin kuvveden fiile dönüşmemesinin önündeki engeller başlı başına bir araştırma konusu.

Ülkemizde kadına yönelik şiddet maalesef oldukça yüksek bir düzeyde... 2019 yılında 474 kadın, 2020 yılında 300 kadın öldürülmüş, 171 kadın da şüpheli şekilde ölü bulunmuş.* UN Women tarafından sunulan Kadına Yönelik Şiddet Küresel Veri Tabanı'na (Global Database on Violence against Women) göre Türkiye'de yaşamı boyunca partneri tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete uğrayan kadın oranı % 39, son bir yıl içinde böyle bir davranışla karşılaşanların oranıysa % 11; bu iki veri de Hacettepe Üniversitesi'nin 2015 yılında yapmış olduğu bir araştırmaya dayanıyor. Bu tür hassas konularda veri toplamanın gücü göz önünde tutulursa, Türkiye'yi kadına yönelik şiddette en üst sıralara koyan bu istatistiklerin daha da yüksek olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. 2020 yılının ilk altı ayında 127 bin kadının "Aile içi ve kadına şiddet" olayının kurbanı olarak İçişleri Bakanlığı istatistiklerine geçmesi dahi bu rakamların resmi istatistiklerden çok daha yüksek olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.** Türkiye'de sağlıktan eğitime, istihdamdan adalete kadar birçok alanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin "vahim" olarak nitelendirilebilecek de-

* Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2021, 2 Ocak). *Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2020 Raporu*. <http://kadincinayetlerini-durduracagiz.net/veriler/2947/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2020-raporu>. (Erişim tarihi: 5 Ocak 2021)

** İçişleri Bakanlığı'ndan aile içi ve kadına yönelik şiddet olayları ile ilgili önemli rapor (2020, 29 Kasım). <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/icisleri-bakanligindan-aile-ici-ve-kadina-yonelik-siddet-olaylari-ile-ilgili-onemli-rapor-41675136>. (Erişim tarihi: 28 Ocak 2020)

recede fazla olması da mutlaka not edilmesi gereken bir konu.***

Yaşadığımız coğrafyada toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri bu derece yaygınken ve sorunun başta kadınlar olmak üzere bütün ilgililerin dahil edilmesiyle tartışılması, bu durumu mümkün kılan koşulların ortadan kaldırılmasına yönelik bir işbirliğine gidilmesi gerekirken; yaz aylarında yaşamış olduğumuz İstanbul Sözleşmesi'nden Türkiye'nin imzasının çekilmesi tartışması, Reflektif'in ikinci sayısının konusunu Toplumsal Cinsiyet ve Şiddet konusuna ayırmamızı kaçınılmaz kıldı. Sosyal bilimlerle uğraşanların hem içinde yaşadıkları topluma hem de kendilerine ayna tutmaları için bir platform olarak kurguladığımız Reflektif, şu anda erişime açılan ve kısa bir süre sonra elinizde tutacağımız ikinci sayısında konu hakkında çok farklı disiplinlerden sosyal bilimcilerinin tartışmalarını sergiliyor. Sayı editörlerimiz Başak Tuğ Onaran, Gülhan Balsoy ve Nazan Haydari Pakkan, Koronavirüs salgını şartlarını da göz önünde bulundurursak çok büyük bir özveri içerisinde sayının içeriğinin oluşmasını mümkün kıldılar. Dergi için hayal ettiğimiz ortaklaşa çalışmaya örnek oluşturdular ve çok değerli yazıların dergimizde yayınlanmasına vesile oldular. Editörlerimizin dergide yer alan yazılar hakkındaki değerlendirmeleri de başlı başına okunmaya değer bir çalışmayı oluşturuyor. Bu sayıda yer alan yazılar kuramsal tartışmalardan (Özkazanç), tarihsel örneklere (Suciyan); yasal süreçlerin analizinden (Dalkılıç) kurumsal gelişmelere (Balsoy) geniş bir yelpazeyi kaplıyor. Dasgupta, başka bir coğrafyadan sergilediği örnek ile sorunun evrenselliğine dikkat çekerken, Mutlu ve Tosun bazılarının hoşgörüle yaklaştığı şiddetin aslında çok önemli bir “insani güvenlik” sorunu olduğunu ortaya koyuyorlar. Furman ve Süngü, yeni bir yöntemin –Netnografi– ışığında internetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini nasıl yeniden ürettiğini gösterirken; Aralık 2020’de tamamlanan bir anket çalışmasının verilerini kullanan Uyan-Semerci ve Erdoğan da Türkiye’de kamuoyunun kadına yönelik şiddetin varlığı konusunda nasıl uzlaştığını ancak sorumluluk atfetme konusunda partizan kutuplaşmanın etkili olduğunu gösteriyorlar. Bolak Boratav’ın kendi alanındaki dönüşümü ve feminizm ve psikoloji arasındaki “sıkıntılı” ilişkiyi sergilediği yazısı da sosyal bilimcinin içeriden bir değerlendirmesi olarak sayıda yerini alıyor. Reflektif’in ilerleyen sayılarında tekrarlamayı amaçladığımız “soru-cevap” bölümünde görüşlerine yer verilen sosyal bilimcilerin katkıları da özellikle bu konuda disiplinlerarası bir bakışının ne kadar gerekli olduğunu bize gösteriyor. Bütün bu yazılar bir araya geldiğinde İstanbul Sözleşmesi’ne dair tartışmaların hararetiyle çekilmiş bir fotoğraftan çok daha fazlasını okura sunduğumuzu ve bu alanda uzun soluklu tartışmalara ve alanda yeni araştırma sorularının geliştirilmesine katkıda bulunduğumuzu ummak istiyoruz.

Sosyal bilimlere “eleştirel ve reflektif” bir bakış açısı getirmeyi amaçlayan Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi’nin ikinci sayısının da, ilk sayısı kadar ilgiyle karşılanacağını ve bu ülkede soru sorabilmenin “hala” kıymetli olduğunu gösterebileceğini umuyoruz. Sosyal bi-

*** KOÇ-KAM (2019). *2018 Verileriyle Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*. https://kockam.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2019/11/KOCKAM_Rapor_DIGITALCOPY-1.pdf. (Erişim tarihi: 28 Ocak 2020)

limcilere özgürce bir tartışma ortamı sağlayabilme ve gelecekteki öğrencilerimizle düşünerek iletişim kurabilmemiz için bir platform oluşturma hayalimiz hala ayakta. Bu hayale ulaşabilmemiz de ancak elini taşın altına sokan editörlerimiz, yazılarını bizden esirgemeyen yazarlarımız, çok değerli zamanlarını bize vakfeden hakemlerimiz, her kelime üzerine kuyumcu hassasiyetiyle çalışan üretim ekibimiz ve en önemlisi yazıları okuyan ve tartışan okurlarımız ile mümkün olabilir, bu parçalardan biri eksik olursa hayalin gerçekleşmesi mümkün olmaz.

Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi'nin Haziran 2021'de yayınlamayı planladığımız üçüncü sayısının konusu ise bu topraklarda ezil-ebed tartışılmış bir soruyu, "coğrafya kader midir?" sorusunu ele alıyor. Sayı için yazı çağrısını dergimizin internet sayfasında görebileceksiniz, sizlerin de değerli katılımı ile her disiplinden bakış açlarına yer vermeyi umuyoruz.